

ידיעת טעמי הדין

ביאור מזמור הרנינו לאלהים עזנו

יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי:

לֹא יִהְיֶה כָּךְ אֵל זָר
וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נָכָר:
אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
חֲמַעְלֶךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
הִרְחַב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ:

וְלֹא שָׁמַע עָמִי לְקוֹלִי
וְיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה לִי:
וְאֲשַׁלַּחֵהוּ בְשָׂרִירוֹת לָבָם
יֵלְכוּ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם:

לֹו עָמִי שָׁמַע לִי
יִשְׂרָאֵל בְּדַרְכֵי יִהְיֶה לָבוֹ:
כְּמַעֲט אוֹיְבֵיהֶם אֲכַנֶּיֶם
וְעַל צָרֵיהֶם אֲשִׁיב יָדִי:
מִשְׁנֵאֵי יְהוָה יִכְחָשׁוּ לוֹ
וַיְהִי עֲתָם לְעוֹלָם:
וַיֹּאכִילֵהוּ מִחֶלֶב חֶטֶא
וּמִצֹּר דָּבַשׁ אֲשַׁבִּיעֵהוּ:

ב.

פתח הסבא בספר תהלים. כבר למדנו

קומה שלמה של
תפלת ראש השנה

א.

לְמַנְצַח עַל הַגִּתִּית לְאַסָּף:
הֲרִנֵּינוּ לְאֱלֹהִים עוֹזְנוֹ
הֲרִיעֵנו לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב:
שָׂאוּ זְמֶרָה וְתִנְנוּ תָּךְ
כְּנֹר נְעִים עִם נָבֵל:
תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר
בַּפֶּסֶה לְיוֹם חֲגֻגְנוּ:
כִּי חֶק לְיִשְׂרָאֵל הוּא
מִשְׁפָּט לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב:

עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף שָׁמוֹ
בְּצִאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם
שִׁפְתָּ לֹא יִדְעָתִי אֲשַׁמַּע:

הַסִּירוֹתִי מִסֶּבֶל שְׁכֵמוֹ
כְּפִיו מִדּוֹד תַּעֲבֹרְנָה:
בְּצִרָה קָרָאתָ וְאַחֲלִצָּךְ
אֶעֱנֶךָ בְּסֶתֶר רַעַם
אֲבַחֲנֶךָ עַל מִי מְרִיבָה סֵלָה:
שָׁמַע עָמִי וַאֲעִידָה בָּךְ

הרבה פעמים שכל פתיחה וראיה המביא פסוק אחד, לעולם איננו מתכוון לאותו הפסוק בלבד אבל אותו הפסוק הבולט לו משמש כמו חוט המושך אצלו את כל הפרשה או הענין. כך הדבר בתורה וכל שכן שהדבר כן בתפלה והקריאה בפועל. שכן אין פוסקים פרשה שלא פסקו משה. ואם קובעים לומר מזמור תהלים מסוים הרי אומרים אותו כולו על פי רוב, אע"פ שהרמז לאמירתו באותו הזמן לכאורה איננו אלא בקטע אחד. (ולמשל מנהג אמירת לדוד ה' אורי בימי אלול ותשרי לפי הרמז ה' אורי בראש השנה וישעי ביום כיפור. או אמירת למנצח על השמינית בברית מילה לפי הרמז שהוא על מילה שניתנה בשמיני. וכן הלאה). וכך הוא מנהג הגר"א על פי הגמרא לומר מזמור זה כולו כשיר של יום לראש השנה. ואם כן עלינו לפתוח את כולו על מנת לעמוד על סוד הקישור.

ג.

כאשר מבקשים אנחנו להיכנס לסוד הדברים דרך כלל עדיף להרחיב את המבט מאשר לצמצם אותו. במקום לשאול 'מה ענין השברים של תשרי' ת' עדיף לשאול 'מה ענין העולם כולו ביום ראש השנה'. שהלא באמת הכניסה אל התורה הוא הרחבתה ולא צמצומה. הוא פתיחת שערי ארמונותיה לראות

שכל אות ובה הוא ארמון שלם נקשר עם שאר כל האותיות. ומן הדרכים המכוונים לראות זאת הוא התבוננות בפרקי תהלים. שכן כל פרק בתהלים הוא אמנם נאמר לשם מאורע מסוים, אם מאורע מאירועי חייו של דוד הפרטיים ואם מאורע ציבורי כללי. ובכל זאת כל מזמור מקיף בתוכו את כל עיקרי התפלה. שהלא ישנה מבנה מחויב לתפלה על דרך שלמדנו לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל, ועוד דינים דומים לזה. וכאשר מתבוננים רואים שכל מזמור ומזמור תהלים הוא קומה שלימה שאפשר לצאת בו ידי חובת כל עיקר התפלה, ואם הוא עומד על נקודה אחת מצומצמת יש לדעת שאכן כן הוא אבל סביב לאותו נקודה הוא בונה מזמור שלם. ולכן מתאמצים המפרשים פעמים הרבה להראות הקשר בין פסוקים בתוך מזמור בתהלים, כי לא תמיד הם סדורים בסדר הגיוני אבל הם סדורים לפי סדר הלב המבקש לעשות מכל נקודה ומצב פרטי קומה שלימה של תפלה.

ד.

וכן נאמר אנחנו, אם מזמור זה הוא אחד מן השירים של ראש השנה. עלינו לראות שאין הוא רק כמו פסוק אחד של מלכויות זכרונות שופרות. אבל הוא מזמור שלם שמספק בתוכו

הציבור אל התפלה, על דרך שאנחנו מתחילים בתפלה ברכו וכו', ועל דרך כמה מזמורים שמתחילים בקריאה להתפלל. אשר קריאה זו אפשר להבינה בתור קריאת השליח ציבור אל הקהל אבל הוא גם בעצמו אופן של רינה ותפלה שכך מתבטא הפה בסני הקב"ה באו ונרננה לפני ה'. הרי מצינו את פתיחת ענין ראש השנה, לרנן להריע ולתקוע לפני ה', כאשר הוא מסיים בחלק זה בנתינת טעם, כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב.

חלק שני – עדות הדין

ו.

בחלקו השני מתחיל המזמור 'עדות'. עדות זו למדנו מתוך פרשיות סדר דברים שהוא העדה של הקב"ה בישראל על שכר ועונש. וזה נקרא העדותי בכם היום בכל מקום. ועניינו בסדר התפלה כפי שמצינו בכמה מזמורים שיש בהם לא תפלה ישירה בלבד אלא גם קבלת עול מלכות שמים והצהרה על הדרך הנכונה לחיות בה. וגם כאן אפשר להבין זאת כקריאה אל הציבור ואפשר להבין זאת כסדר של קבלת עול מלכות שמים עצמו. על דרך שאנחנו חוזרים פעמיים שלש ביום שמע ישראל וכו' שהוא

כל סוד התפלה של ראש השנה. ובוודאי הוא חוזר על רעיונות ידועים ממקומות אחרים ואולי אין בו חידוש אלא באותו נקודה שלו. אבל אותו הנקודה הוא מאיר מחדש את כל העולם כולו, כאשר כבר העמדנו כמה פעמים בסוד כל פרשה שנשנית לא נשנית אלא משום דבר שנתחדש בה. ובוודאי מתאים לעמוד על עיקר ראש השנה מתוך תפלה שכן עיקר ראש השנה הוא יום תרועה זכרון ותפלה, ובוודאי המקום הראוי לעמוד על זה הוא מתוך ספר התפלה של התנ"ך שהוא תהלים. (וראה שלפיכך הוקדמו פסוקי כתובים שהם פסוקי תהלים כמ"ש הרמב"ם לפסוקי נביאים במלכויות זכרונות שופרות, שעיקר מקום ראש השנה בסדר התפלה של תהלים).

שלשת חלקי המזמור: קריאה לרינה

ה.

אם כן נגדיר בכללות מזמור זה ושוב נעמוד על יחוד הפסוק תקעו בחודש שופר וגו'. ומתוך כל זה נוכל לעמוד על עדינות הסוד. המזמור באופן כללי מתחלק לשנים שלשה חלקים. חלקו הראשון הוא קריאת

ח.

הסירותי מסבל שכמו וכו'. כלומר אנכי זה שהסירותי את שכמך מתחת סבלות מצרים. אנכי שהעברתי את כפיך מדוד שעבדת בו. ולא במצרים בלבד אלא בכל מקום שהגעתם לצרה. בצרה קראת ואחלצך. ובימי רעם עניתי אותך בסתר. אמנם בכל זאת היה גם מבחן, אשר בחנתי אותך במי מריבה (ענין שצריך להתבונן בו עוד שכמה מזמורים מדייקים את הבחינה על מי מריבה והנראה כאן שהיה בזה מבחן יסודי אם מקבלים הם את תנאי אנכי ה' אלהיך)

ט.

וכאן המזמור עושה פראפרזה ממש על מעמד הר סיני (שהוא אולי סתר רעם או גם מי מריבה), והוא אומר שמע עמי ואעידה בך. לא יהיה בך אל זר וכו'. אנכי ה' אלהיך המעלך מארץ מצרים. הרי כאן ממש אנכי ולא יהיה לך אלא שהפך את הסדר, כלומר אם לא יהיה בך אל זר אהיה אנכי אלהיך. ואז הרחב פיך ואמלאהו. כאן הרחיב המשורר בתוך אותו הרחבת פה את הבטחת הר סיני יותר מן האמור כאן, והדגיש יותר את הצד הטוב וייתכן שמפני כן הפך את הסדר בכדי שלא לסיים באל קנא פוקד וכו' אלא דווקא בצד הטוב של אנכי ה' אלהיך המעלך מארץ מצרים, וממילא כאשר תקבלו

מן ההעדות שהעיד הקב"ה בישראל בסדר דברים, ואנחנו מתכוונים בזה לומר שאכן גם אנחנו מסכימים לכך ומקבלים על עצמנו ללכת בדרך הטובה. ומה שהוא נאמר בלשון הקריאה בתורה עצמה הוא לקיים את האמור באותם הפרקים עצמם, שמע ישראל, וכך אנחנו קוראים את דברו ומתכוונים לשמוע את קול ה' דרך קריאתנו עצמה ומקבלים על עצמנו לשמוע בקולו.

י.

וכך חוזר אסף את עיקר ההעדה של היציאה ממצרים, ואומר מהו העדות ששם ה' על יוסף (שלפי פשוטו הכוונה כאן לכלל ישראל הנקראים יוסף) בצאתו (אולי בצאת ה' בתוך מצרים) על ארץ מצרים. מתאר המשורר הנה אני מטה אוזן והנה אנכי שומע שפה שלא ידעתי. כלומר מילים שלא ידעתי. ואולי ממש שפה שלא נודע לי כי לא הבינו ישראל מיד את שפת העברית או לפי שאנכי הוא לשון מצרי כנאמר במדרש. ועניינו עכ"פ ששפת ההעדה האלוהית היא זרה לאוזן האנושית בתחלה, וצריך האדם להטות אוזן היטב להתחנך לשמוע מה בפיו, ואין זה דבר ניכר בתחילת המחשבה, ומה הוא שומע, הוא שומע את הקב"ה אומר כך:

חלק שלישי – תשובה

א.

בחלקו השלישי של המזמור מבטא אסף את הענין האחרון של ראש השנה וקול השופר, שהוא התשובה. (כאשר נודע שיש להעמיד ראש השנה על שלשה דברים, חגיגת מלכות ה', דין, ותשובה. שהם עצמם מלכויות זכרונות שופרות). וראוי לשים לב באיזה טון הוא מספר את סיפור הקריאה אל התשובה בראש השנה. כי בוודאי התשובה הוא המשך של הדין, כמאמר הנודע בינונים תלויים ועומדים. כלומר מאחר ובפועל בעדות הכללית של התורה יש מצבים של חוסר קבלת עול תורה, ניתנה זמן עשרת ימי תשובה לשוב על כך. וכך אומר אסף ממש, אבל הוא אינו אומר זאת בסתם אלא אומר שעלינו להטות אוזן ולשמוע זאת מפיו של ה', ולשמוע באיזה ניגון הוא אומר זאת.

ב.

לאחר ששמענו מפי הגבורה את תנאי אנכי ולא יהיה לך, אנחנו שומעים אותו מתאונן בקול חלש. ולא שמע עמי לקולי. אלה אינם דברי תוכחה חזקים כמו תוכחות משה אלא דברי כמעט-יאוש ותלונה של מתנה העדות. הוא אומר הלא הבטחתי

אלוהותו לא יחסר לכם דבר, כי יתן לכם ככל שתשאלו ממנו.

ג.

הרי לנו כאן החלק השני של ראש השנה. שהוא הדין. וכבר העמדנו בהרחבה במקומות אחרים (ועוד לא באו בדפוס) שאין לראות בדין ראש השנה חידוש אלא הוא עצמו פרשת והיה אם שמוע, אשר בפירוש העמידה תורה בהקדמה אליה שהיא נפעלת מראשית שנה עד אחרית שנה, ומפסוק זה למדו חכמים את הדין מידי שנה בשנה. הרי כי דין ראש השנה איננו דבר כי אם התנאי הנודע של עדות יציאת מצרים ועדות התורה כולה שאם יקיימו את התורה מוטב ואם לאו וכו'. והרי אסף אומר כך בפירוש במזמור שלו לראש השנה והוא חוזר בפניהם עדות זו, ואומר שמשום כך יש לשמוע היטב מה ה' מעיד בפנינו. ואמירה זו הוא עצמה קבלת עול מלכות שמים שהוא עיקר ענין דין ראש השנה שנקבל עלינו עול מצוות כפי שמקבלים בקצרה בכליום בפרשת והיה אם שמוע. (וממילא א"צ לדוחק רש"י שמשום כך אמרו עדות ביוסף במנחת ראש השנה לפי שבר"ה יצא יוסף וכו', כי זה דרש אבל גם הפשט הוא שזה ממש דבר ראש השנה)

יג.

זכינו לדעת שאין שמחת ראש השנה והפיכתו באופן מפויס איזה חידוש חסידי לאפוקי מפשט הדברים אבל אדרבה כך הציג אסף ואפילו שינה את סדר התורה בכדי להוות למזמורו אופי יותר שמת. וכל זה חוזר אל תחילת המזמור שהוא הרנינו וגו' הריעו וגו' שאו זמרה וגו' תקעו בחודש שופר וכו'. כלומר לראש השנה יש פס-קול, וכמו תמיד הסוד תלוי בטעמים ובניגון שבו משוררים את הדבר. הניגון של ראש השנה הוא הרנינו. והטיית אוזן לשמוע בקול שופר וקול ה' הוא לשמוע אותו מתחנן עלינו ולא שמענו, ולקבל על עצמנו שמיעה זו.

עד כאן ציור פשוטם של דברים, ועל גביהם נטה אוזן לשמוע את קומת הסוד.

לעמי כאלה הבטחות גדולות, אבל הם לא רצו לקחת את טובתי. ומאחר שכך מה יכולתי לעשות, ואשלחם בשרירות ליבם. כפי הכתוב בפרשת נצבים ששם עיקר העדות והברית הזאת, שהאומר בשרירות לבי אלך יגיע לאן שדרך ליבו מוביל אותו. ומה אומר הקב"ה, לא קול ענות גבורה אלא קול ענות חלשה, בבקשה מכם, לו עמי שומע לי, הלוואי שהייתם שומעים לי, והייתי נותן לכם כל טוב, חלב חיטה ודבש מצור, שהם לשונות שירת האזינו שהוא עיקר העדות, והם הדברים שאנחנו אוכלים בראש השנה לסימן ועדות לומר הנה מונח על השולן ההבטחה שהבטיח הקב"ה לישראל לו עמי שומע לי, ותקבלו דבש וחלב חיטה.

בכסה וסוד החודש השביעי

שירי המקרא הוא הכפלת דברים זה על זה. כמו שפתח הרנינו לאלהים עזנו - וחזר ופירט מצד שני הריעו לאלהי יעקב. ובכל הפסוקים הללו אפשר ללמוד מן החצי הראשון על

פשט דרש בכסה

יד.

תקעו בחודש שופר - בכסה ליום חגנו. כל סדר המזמור כפי סדר רוב

אבל הוא יום הקבוע משכבר הימים, כדרך הפסוק במשלי, שבו נעשה חג ונתקע ונקדם פני ה'.

מז.

וחכמים פירשו בו בכמה מקומות כי בכסה הוא מלשון כיסוי. ומה מתכסה בזה. נראה שפירשו ש'יום הכסה' הוא בעצמו כינוי ליום ראש חודש. כי ביום ראש חודש מתכסה החודש, כלומר הלבנה. וייתכן שאף מפני כן נקרא יום הקבוע יום הכסה כי יום ראש חודש היה קבוע לכמה דברים (וכפי שרואים בפרשת מחר חודש שהיה זמן להתאסף לעשות זבח משפחה ולכן יבוא האיש לביתו באותו הזמן). ואמנם מזה עוד לא נודע באיזה ראש חודש מדובר. הוסיפו חכמים ופירטו כי הפסוק אומר שהוא החג שבו החודש מתכסה. כי אמנם בכל ראש חודש הוא כסה, אבל לא בכל ראש חודש יש חג בו ביום. ואין לך מכל החודשים אלא תשרי שנקבע חג בו ביום של ראש חודש, ואם כן נגלה לנו כי מזמור זה מדבר על ראש השנה באחד בתשרי.

יז.

אך מאיזה סיבה נקרא לראש השנה יום הכסה, ומאיזה סיבה אכן נתייחד חג זה ביום כיסוי הירח ולא נקבע

החצי השני ולהיפך, כי הם סובבים תמיד על נקודה אחת ומפרשים אותו מצדדים שונים. והנה פסוק זה איננו מובן בהשקפה ראשונה. תקעו בחודש שופר הרי הוא משתרשר עם הפסוקים הקודמים אליו המפרטים את כלי השיר שבהם נגנן בהרעה זו לפני ה'. ואילו חציו השני אינו אומר במה נריע, אלא כפי הנראה הוא הכפלה על המילה 'בחודש' שבחצי הראשון, שהוא מפרש מתי יתקעו בשופר, בחודש, שהוא גם בכסה וליום חגנו. אך לא ידענו מהו כסה ועל איזה חג מדובר שם. וכאשר נדע זאת נוכל להבין מה ידיעה זו מלמדת באופי תקיעה זו בחודש ובכסה.

מז.

ולפי הפשט אמרו חכמים (במסכת סנהדרין, וכן ביארו מפרשי הפשט) כי בכסה כמו הכתוב במשלי 'ליום הכסא יבוא'. כלומר לזמן הקבוע. ולפי פירוש זה אין מילה זו מוסיפה שום ידיעה שנדע מתי תוקעים בשופר, וממילא על איזה זמן עומד כל המזמור הזה. אלא הוא אומר שתוקעים בשופר בחודש, ולא נודע באיזה חודש זה, אלא אולי בחודש הוא קיצור ל'ראש חודש' כמו 'מחר חודש'. והוא גם בזמן הקבוע לנו להיות חג. עכ"פ למדנו כי יש איזה קביעות ביום הזה שבו תוקעים, הוא אינו סתם יום מן הימים

המקובלים ובזוהר בכמה מקומות.

י"ז.

וכך פירשו את הפסוק, תקעו בחודש שופר, החודש הזה הוא הזמן הצריך לתקיעת שופר, מאחר והחודש הזה הוא בכסה, והירח מתכסה בה בעבים. ואותו הכיסוי הוא עצמו הכנת כסא הדין, כאשר נדרוש בכסה בכסא, שכן השכינה כאשר אינה מתמתקת באור התפארת הרי היא כסא דין בלבד. וממילא הוכרז בכל העולמות שיש להתקין כסא דין, וניתן רשות לכל בעלי הדין וכוחות הדין לפעול את פעולתם. ועל ידי השופר יומתק דין זה וייהפך כסא דין לכסא רחמים.

עומק סוד בכסה בשביעי

ב.

בכל זאת לא נחה דעתנו ולא נחה דעת הסבא אשר במדבר. כי לא נתבאר לנו כלל למה נקרא לדין על שם זה, ועל שם מה יתכסה הירח. עדיף הוי למימר שהוא זמן תגבורת כח הירח בדין עצמה ואין זה זמן כיסויה אלא אדרבה זמן גילוייה, וכפי השגור בפי העולם שהוא יום המלכות יום תרועה. ועוד הואר לסבא במדבר, שעדיין אין

לאמצע החודש כשאר כל המועדים. ומאיזה סיבה בכלל נקרא ליום ראש חודש יום הכסה והוא גם יום לידת הירח החדש אע"פ שעודו מכוסה ולא נגלה לגמרי עד יום ה"ו בחודש. כאן צריכים אנחנו להיכנס למקום מכוסה כפי שהוא רומז לנו, ולדבר מעט בסוד הדבר.

סוד בכסה בפשטות

יח.

ופשט הסוד אמנם הוא גלוי לכל בקי בערכי הכינויים של דרך הספירות. אשר הלבנה אינה אלא רמז למידת מלכות שמים, שהיא מקבלת את אורה מן החמה שהוא מידת תפארת. ואם כן כיסוי הלבנה אינו אלא רמז לכיסוי הארת השכינה שהיא מתכסה ביום זה. ומה מכסה אותה, וודאי חטאים וקטרוגים, על דרך האמור סכותה בענן לך מעבור תפלה, אשר בזמני הסתר מתכסה הירח והשמש ואין הירח מקבל אור השמש וממילא גם אנחנו אין מקבלים אורה ואין התפלות מתקבלות והעולם עומד בסימן של דין, שהוא הדין של ראש השנה, עד אשר נקבל את מלכות שמים מחדש ונעלה אלהים בתרועה ונתקנה להיות כסא להויה בקול שופר ויתמתק הדין ויצא לצדק דיננו. וכך הבינו כל

כב.

ומהו השביעי. ידענו כי שני בחינות שביעי הם (ואל יקשה עלינו המספר כי לפעמים נקרא להם שמיני כי אין המספר העיקר בדברים אלה אלא המכוון ויש להבין לפי הענין אל מה הכוונה). ומששת ימי השבוע למדנו. שיש ששת ימים ואחריה יום השביעי, וזהו השביעי התחתון, שהוא מסקנת הדינים העולים מששת ימי המעשה. אך כמו כן הלא השבת קדם לששת ימי המעשה. וזהו השביעי העליון העומד על ששת ימי המעשה והוא סיבתם, ולא זה שהם סיבה אליו. וכאן שלמדנו על החודש השביעי, שהוא גם האחד, שבו תחילת השנה. וודאי עלינו לעמוד בעיקר על היותו השביעי העליון ולא השביעי התחתון. כלומר אחר שעברנו על ששה חודשי השנה מניסן ועד אלול חזרנו אל השביעי שהוא שהביע את כל החודשים הללו.

שורש השביעי נמצא תדיר

כג.

ולפי שהשביעי הזה הוא שורש כל הששה מעיקרא, בוודאי כל שפעם וכל חיותם וכל ברכתם ממנו הוא. וממילא כאשר מגיעים אליו בחודש השביעי, אין אנחנו נמצאים עוד בסוף

אנחנו יודעים דבר מכל הסוד הזה. שכן עוד לא נתבאר לנו מה הטעם בכל זה. ומה גורם ללבנה שתתכסה ולדין להתגבר. ומה גורם לכל זה לקרות בחודש השביעי בדווקא, וכל עוד שלא נדע את הסיבה והטעם השורשי לכל זה נהיה כרופא שאינו יודע אלא לטפל בסימפטומים של המחלה אבל את המחלה גופה לא ידע לעקר כי לא ידע טעמה כלל. וכך אם נבקש לגלות פני המלכות ולא נדע על מה הוסתרה ועל מה הוסתרה ביום זה דווקא, אולי נזיק יותר מאשר נועיל כאשר נבקש לתקן את תוצאות אלה מבלי להכיר את הסיבות.

כד.

לא נאמר בתורה דבר על טעם היום הזה אלא התאריך, בחודש השביעי באחד לחודש. אך המכיר את דרכי הרז כבר יודע כי גם זמנים לא נאמרו בתורה לשם ידיעת הזמן בעלמא. על דרך משל כאשר כתוב שיחזקאל ראה את המרכבה בשלשים שנה ביום כך וכך, ידענו כבר כי כל זה רומז לבחינות ודרכי ראיית המרכבה עצמה. וכך הוא בוודאי באשר לימים הקדושים, אשר התאריך שלהם איננו ידיעת דבר בעלמא מתי לחגוג, אבל הוא בעצמו מראה לנו את טעמו ושורשו. וכך נאמר כאן כי בחודש השביעי באחד לחודש הוא גופא הטעם לכל זה.

במבט של זמן גשמי שבו נדמה שאין הפועל נמצא עוד עם פעולתו, אבל במובן מופשט הרי סיבת מציאות הדבר הכרחית להימצא תדיר עמו (ועומק דברים הללו אין כאן מקומם)

בח.

ולכן לא זו בלבד שבראש השנה בחודש השביעי נקבע כל השנה, אלא החודש השביעי הוא העומד על גבי שאר החדשים תדיר ותמיד הם תלויים בו. וכפי שאומרים בפשטות שכל שפע העולם תלוי בראש השנה כך הוא האמת בעולם המופשט ולא בזמן. אך זמן החודש השביעי עצמו הוא מלביש את ההגעה אל העולם השביעי הזה ולכן כאשר מגיעים אל העולם השביעי ממילא נתגלה סיבת כל הששה ואיך אין כוחם מתחיל מעצמם אלא במקורם ואימא שלהם, ולפי שנגלה זאת לכן כולם רועדים שמא לא ימשיכו להתקיים.

בו.

ונמצא שורש הכל שהוא החודש השביעי, כלומר שבחודש הזה מגיעים אל שורש הדבר. ולפיכך הוא חודש התשובה והוא חודש הדין שבו נגלה הטעם של כל דבר. וטעם זה בוודאי בדין הוא כאשר יתבאר עוד לפרטיו. וזהו רוממות זמן החודש השביעי

הארתם שיתגלה מזה המסקנה במידת השביעי התחתון, ושביעי זה שהוא המלכות מתכסה בו. אבל נגלה עלינו סיבת הכל. ולפי שזה סיבת הכל לא יתן להם שפע אלא בדין כפי הראוי להם, לפיכך הוא זמן הדין.

בד.

השביעי העליון נקרא גם עולם הבא. ופירש בספר הבהיר העולם הבא תדיר. והסוד הוא כי אם נסתכל במבט גשמי הרי המסקנה מכל דבר מנותק ממנו כי כאשר הגענו אליה אין צורך אל הסיבה. אבל במבט רוחני כלומר במבט המביט על עצם מציאות הדברים ולא על תכונתם בלבד, הרי העולם הבא איננו המקום שהולכים אליו אחר העולם הזה בלבד אבל הוא גם המקום שהעולם הזה מגיע ממנו. שכך הוא סדר השתלשלות מן הרוחני אל הגשמי מן העולם הבא אל העולם הזה. ונמצא מה שאנחנו אומרים שהולכים לעולם הבא אינו הליכה חדשה אלא הליכה חוזרת לחזור למקום שבאנו משם.

ולא עוד אלא שנמצא שגם בהיותנו בעולם הזה אין אנחנו מנותקים מן העולם הבא. שכך היא המידה בכל סיבתיות רוחנית שאין המסובב נפרד מעולם מסיבתו, שזה אפשרי רק

שהוא כמו שבת שלפני השבוע, שאין
שום דבר מובן מאליו והחודש שהוא
מסקנת הדברים והכרתם בעצמאותם
נכסה בו כי הכל חוזר לשורשו ושם
נחקר כיצד יצא משם ובאיזה דרך.

לצפיה ושמיעה בשיעור הזה

[/https://yitzchoklowy.com/podcast1/rh-81-5-2](https://yitzchoklowy.com/podcast1/rh-81-5-2)

לשמיעת השיעור בקול הלשון: 718-521-5231
311323515